

Kunnan vaakunalla on suuri symboliarvo asukkaille. Monet kuntaliitoksissa poistuneet vaakunat jatkavat elämäänsä kotiseutuvaakunoina.

Paikallisuuden merkitys muutoksessa – kotiseudun kulttuuriperintö nykyajassa

Hiljattain ilmestyi Haukivuoren hieno historiateos *Elämää Kyyveden kahta puolen*. Esipuheessa mainitaan, kuinka vuosikymmeniä haaveissa ollut historiankirjahanke alkoi vihdoinkin toteutua Haukivuoren kunnan liittyttyä Mikkeliin 2007. Viimeisessä kokouksessaan 2006 Haukivuoren kunnanvaltuusto päätti rahoittaa historian kirjoittamista. Kirjan julkaisi Haukivuoren Kotiseutuyhdistys ry.

Paitsi kattava ja monipuolinen historiateos, *Elämää Kyyveden kahta puolen* on syntytarinoineen esimerkki paikallisuuden tärkeydestä ja korostumisesta kuntaliitostilanteissa. Kuntaliitos koetaan usein pienellä paikkakunnalla uhkana: kuinka käy paitsi palveluiden, myös paikallisuuden, meikäläisyyden? Keitä me olemme, mihin kuulumme: mikä on identiteettimme tulevaisuudessa? Mikkelin seudulla elokuun alussa järjestetyillä valtakunnallisilla Kotiseutupäivillä pohdittiin mm. näitä ajankohtaisia identiteettikysymyksiä kuntakartan uudistuessa. Kotiseutuhenki herää usein juuri muutoksen kynnyksellä. Ihmiset tulevat tietoisiksi juuristaan, ja paikallisuuden ja oman kulttuuriperinnön merkitys korostuu, kun koetaan oman itsenäisyyden ja sen symbolien olevan vaarassa. Sama ilmiö oli havaittavissa valtakunnan tasolla parikymmentä vuotta sitten, kun keskustelu Suomen liittymisestä EU:iin oli kiivaimmillaan.

Paikallisuus ja identiteetti ovat mielenkiintoisia ja monisyisiä käsitteitä, joita on paljon tutkittu ja käytetty mm. kansatieteen ja etnologian piirissä. Emeritusprofessori Bo Lönnqvist on muotoillut paikallisuuden viittaavan yleensä johonkin eheään kokonaisuuteen, joka ilmentää paitsi historiaan ja luontoon liittyvää jatkumoa, myös jotain omaperäistä ja ainutlaatuista. Olennaista paikallisuudessa hänen mukaansa ovat ne prosessit, joiden kautta ihmiset juurtuvat kotiseutuun: paikka otetaan haltuun muokkaamalla sitä, puhumalla siitä ja riitelemällä sen puolesta, esiintymällä tietyllä tavalla suhteessa paikkaan. Kuntaliitostilanteessa nämä prosessit korostuvat. Kasvavatko juuret syvemmälle omaa kotipaikkaa pohtiessa ja puolustaessa?

Kuntakartan muutosten aiheuttama huoli on aitoa ja monessa kohtaa aiheellistakin. Jotta liittyvien alueiden ääni saadaan kuulumaan, on tärkeää huolehtia toimivasta lähidemokratiasta ja asukkaiden osallistamisesta. Kuntaliitosselvityksissä on huomioitava myös kulttuuriset seikat, kuten kulttuuriympäristöjen vaaliminen, tärkeiden symbolien, kuten vaakunoiden ja kunnantalojen käyttö, sekä kuntien erilaisuus mm. menneisyytensä ja asukkaidensa osalta. Yhtenä keinona tähän on juuri ajantasaisten historiateosten julkaiseminen. Myös lakkaavan kunnan arkistoista huolehtiminen, paikallistapahtumien ja -lehtien tukeminen, kulttuuriperintökasvatuksen lisääminen, sekä ennen kaikkea uuden, yhteisen kunnan imagon luominen ja yhteisen kulttuuriperinnön korostaminen tukevat onnistunutta ja kulttuurisesti kestävää kuntaliitosta.

Kotiseutu ja paikallisuus koetaan hyvin yksilöllisesti. Joku kokee saman paikan erilailta kuin toinen, jollekin ne eivät merkitse juuri mitään. Muutoksessa turvallisuudentunne järkkyy, mutta muutos voi olla myös tae uudenlaiselle jatkuvuudelle. Meikäläisyys ja paikallisuus eivät katoa, vaikka kunnan rajat muuttuvat. Jos jotain poistuu, niin tilalle syntyy uutta. Mitä se on, on paljolti kiinni ennen kaikkea paikallisista itsestään. Elpynyt kotiseutuhenki kannattaa valjastaa oman paikan identiteetin ja hyvinvoinnin vahvistamiseen ja uuden yhteisen kulttuuriperinnön luomiseen.

Leena Hangasmaa

Julkaistu [Kulttuuriperintöblogissa](#) 15.8.2012